

УДК 81'243(088.2):378.4(438-25)

ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПОЛЬЩІ: ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ

Світлана Романюк

*Варшавський університет,
факультет прикладної лінгвістики,
кафедра україністики,
вул. Штурмова, 4, 02-678 Варшава, Польща
тел.: 48 22 5534 252*

Проаналізовано модель навчання іноземної мови, яка функціонує у Варшавському університеті (Польща) і побудована відповідно до вимог та пропозицій „Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти”, опрацьованих Радою Європи. Порушено питання, як учити й що повинно стати пріоритетним у навчанні іноземних мов, як досягти рівня, спільного або подібного до того, який є в більшості європейських країн.

Ключові слова: мовні курси, іноземні мови, сертифікаційний іспит, рівень навчання, мовні компетенції.

Найважливішим у сучасному навчальному процесі різних країн (як з добре розвинутою системою освіти, так і тих, які її розбудовують, наприклад, Україні, де тільки починають або планують впровадження Болонської системи) постає питання пропозиції й реалізації таких навчальних предметів, які забезпечили б майбутньому випускникові якомога ширші можливості працевлаштування у перспективі, а під час навчання – його здатність послуговуватися іноземною джерельною базою, змогу відвідувати лекції запрошених професорів інших вишів, зокрема закордонних, відвідувати та порушувати проблемні питання на міжнародних конференціях, друкувати власні матеріали іноземними мовами, та й зрештою, просто спілкуватися із однолітками, однодумцями у популярному форматі Інтернету.

Тому так гостро постає питання: як учити й що повинно стати пріоритетним у навчанні іноземних мов, як досягти рівня, спільного або подібного до рівня навчання в більшості європейських країн. Метою такого навчання стає найперше забезпечення відповідного рівня знань іноземних мов, який би максимально уможливив випускникові ВНЗ його самореалізацію – влаштування на роботу відповідно до здобутої ним освіти. Унормованими повинні бути вимоги до викладання іноземної мови, до граматичного й лексичного матеріалу, який мають студенти, а також до оцінювання їхніх знань й умінь.

Пропонуємо зразок моделі навчання іноземних мов, який функціонує у Варшавському університеті [1], що побудована відповідно до вимог та пропозицій „Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання” [2]. Студент **самостійно** (найчастіше – після написання й перевірки тесту, який вміщено на сторінці університету [3]) **обирає рівень** пропонованого курсу і навіть мови. Не завжди це англійська, німецька, французька. Зауважимо, що дедалі частіше студенти обирають інші, аніж названі вище мови. На превеликий жаль,

цей набір стандартно пропонують в українських вишах (маємо на увазі студентів нефілологічних спеціальностей), і лише деякі ВНЗ можуть похвалитися тим, що дають знання болгарської, польської та інших мов. Наприклад, Школа іноземних мов Варшавського університету (Szkoła Języków Obcych UW) пропонує курси англійської, німецької, французької, іспанської, італійської, російської мов [4], з яких сертифікує усі вищезазвані, а Школа східних мов (Szkoła Języków Wschodnich UW) організовує щороку заняття з 28 мов, серед яких українська, білоруська, болгарська, чеська, чеченська, грузинська, литовська, естонська, латвійська, хорватська, албанська, китайська, корейська, японська та інші [5], більшість із яких також сертифікує. Під терміном *сертифікує* маємо на увазі „пропонує і готує сертифікаційний іспит”; якщо ж цього не робить Школа, то просить про таку потребу певний відділ, наприклад, кафедру україністики, русистики, орієнталістики, які проводять екзамен. Але з усіх пропонованих предметів (мовних курсів), незалежно від того, хто виступає їхнім організатором, можна отримати сертифікат. Іспити з тих мов, курси яких відвідує велика кількість студентів, проводять частіше – 1–2 рази на рік, натомість із інших – 1 раз на рік (це залежить від наповненості групи під час навчального року й відповідно від кількості охочих скласти іспит у кінці курсу).

Оцінюючи свої мовні компетенції, студент може обрати той рівень лекторату, який продовжував би розвивати його актуальні знання. Розв'язання тесту триває близько години й дає змогу перевірити вміння слухача, а також можливість випробувати нові форми тестування. Тест дає змогу оцінити рівень мовних компетенцій студента, а також подає цінну інформацію щодо оволодіння навичками слухання, читання й писання, а також вказує на найважливіший обсяг граматики і лексики. Щоб правильно вибрати рівень пропонованих мовних курсів відповідно до індивідуальних потреб та зацікавлень студентів, а також згідно з вимогами керівництва та програмами факультетів та інститутів, студент повинен керуватися описом курсу, його метою, цілями і змістом, а також рівнем власних, здобутих раніше знань.

Опис лекторатів базується відповідно до шкали рівнів A1, A2, B1, B2, C1, C2. Кожен рівень передбачає певний набір умінь і навичок, які повинен опанувати студент після його завершення. Розглянемо детальніше кожен із них:

Рівень A1 (інші назви курсу – **Breakthrough** (Рада Європи); **Beginner** (Association of Language Testers in Europe – **ALTE**); **DELFL 1er degre Unite A1** (Франція). Цей рівень призначений для студентів, які розпочинають навчання „від нуля”. Після завершення курсу студент повинен розуміти елементарні слова й висловлювання, якщо мовець говорить повільно й чітко. Тематика охоплює такі розділи: „Я”, „сім'я”, „родина”, „найближче оточення”. У писаному тексті студент розуміє вивчені слова й висловлювання, назви предметів і прості речення. Студент може прочитати інформацію в оголошенні, на плакаті, у каталозі. Він може просто порозумітися за умови, що мовець зможе повторити свою розповідь повільніше й допоможе сформулювати те, що студент хоче висловити. Він уміє ставити запитання й відповідати на ті з них, які стосуються щоденного життя, власних потреб, відомих тем. При цьому студент може вживати прості словосполучення й речення, щоб описати, де він мешкає, звідки походить і описати відомих йому людей. Студент мусить вміти написати короткий, простий текст, наприклад, листівку з відпочинку, заповнити анкету, вказати прізвище, ім'я та по батькові, національність, професію, адресу в обліковій чи реєстраційній картці, наприклад, готелю, бібліотеки тощо.

Рівень A2 (інші назви курсу – **Waystage User** (Рада Європи); **Elementary**

(ALTE); **KET** (Key English Test); **DEL F1 er degre Unite A2** (Франція); **GBS DaF** (Grundbaustein Deutsch als Fremdsprache) (Німеччина); **CELI 1** (Certificato di Conoscenza della Lingua Italiana, Livello 1) (Італія). Цей рівень відомий також як **базовий**. Після завершення цього мовного курсу студент розуміє висловлювання і часто вживану лексику, що стосуються тих ділянок життя, у яких він найчастіше перебуває, наприклад, інформацію про себе і свою родину, географію свого регіону, про навчання, роботу, покупки. Студент може „вловити” головний зміст висловлюваного за умови, що це буде коротка, зв’язна, виразна розповідь, оголошення тощо; вміє прочитати короткі, нескладні тексти, відшукати детальну, конкретну інформацію в таких простих, щоденних матеріалах, як оголошення, реклама, проспекти, меню, розклад руху потягів чи автобусів, приватні листи. Він повинен уміти порозумітися у звичних щоденних ситуаціях, які вимагають безпосереднього обміну інформацією на відомі йому теми, брати участь у простих товариських ситуаціях, навіть якщо не зможе зрозуміти всього обсягу інформації і не зможе самостійно підтримати розмову. Проте студент має вміти вживати такі словосполучення і речення, з допомогою яких можна у простий спосіб описати свою родину та інших осіб, місце та умови проживання, своє навчання й освіту, а також професію та перебіг трудового стажу; може написати короткі нотатки і повідомлення, пов’язане з негайними потребами або проханнями; повинен уміти написати короткий приватний лист, напр. подяку, запрошення, а також e-mail, SMS.

Рівень B1 (інші назви курсу – **Threshold User** (Рада Європи), **Intermediate** (ALTE), **PET – Preliminary English Test** (Cambridge), **ZD – Zertifikat Deutsch** (Німеччина), **DEL F 1 er degre Unites A3+A4** (Франція), **CELI 2 – Certificato di Conoscenza della Lingua Italiana, Livello 2** (Італія). Курс призначений для студентів, які продовжують вивчати обрану іноземну мову, й означає кінцевий (той, який вимагається для позитивної оцінки) рівень знань іноземної мови на цьому етапі; його ще визначають як **середній рівень**. Після завершення навчання на цьому рівні студент розуміє головний зміст висловлюваного, сформульованого виразно, чітко, сучасною літературною мовою, на відому йому тему, пов’язану з роботою, навчанням, відпочинком; розуміє найважливішу інформацію по радіо й телебаченню про сучасні події або на тематику, що стосується його власних зацікавлень чи професійного спрямування, за умови, що мовець говорить повільно й виразно. Студент повинен розуміти тексти, що містять найчастіше вживані висловлювання й лексику, пов’язану зі щоденним життям – особистим й професійним; розуміє опис подій, почуттів і побажань у приватних листах. Він повинен вміти реагувати у більшості ситуацій, які можуть трапитися під час подорожі до країн певного мовного ареалу, може без спеціальної підготовки брати участь у розмовах на теми, відомі йому й такі, що його цікавлять або стосуються щоденного життя, наприклад, родина, хобі, робота, подорожі, актуальні події в країні. Студент уміє поєднувати словосполучення й речення у прості тексти так, щоб описати події й власні переживання, досвід, свої мрії, надії й сподівання, плани, амбіції; уміє окреслити причини й пояснити щось, сформулювати власну точку зору, своє бачення на ту або іншу проблему. Він може розповісти якусь історію, переказати коротко зміст фільму або книжки, описати власні реакції чи переживання з цього приводу; може написати простий зв’язний текст на відому йому тему або таку, що його цікавить; уміє написати приватний лист й описати в ньому свої враження й досвід.

Рівень B2 (інші назви курсу – **Independent User** (Рада Європи), **Upper Intermediate** (ALTE), **FCE – First Certificate in English** (Cambridge), **DEL F 2 er**

degre Unites A5+A6 (Франція), **CELI 3 – Certificato di Conoscenza della Lingua Italiana, Livello 3** (Італія). Після завершення цього курсу студент повинен насамперед оволодіти такими навичками: розуміти довге висловлювання, лекцію або навіть дискусію за умови, що тема розмови йому відома; може зрозуміти більшість новин й інших телевізійних програм, які стосуються сучасних подій; розуміє кінофільми в оригінальній версії, якщо актори послуговуються сучасною літературною мовою. Студент повинен уміти прочитати й зрозуміти статті й репортажі у газетах і часописах на актуальні теми, автори яких висловлюють власні думки й аргументують їх; прочитати й зрозуміти твори сучасної літератури. Він повинен без проблем порозумітися у спонтанній розмові з мовцями, для яких ця мова є рідною, що уможливило у майбутньому звичайну повсякденну комунікацію; може брати участь у дискусії, пояснюючи й захищаючи власні погляди; може репрезентувати детальний опис із досить широкого тематичного кола та різних сфер життя, пов'язаних із власними вподобаннями; повинен вміти представити свій погляд на ту або іншу проблему, визначити аргументи за і проти. Студент може написати текст на тему, яка його цікавить: короткий нарис або звіт, а також лист, у якому повідомляє про власні досягнення, здобутки і враження.

Рівень C1 (інші назви курсу – **Competent User** (Рада Європи), **Advanced (ALTE)**, **CAE – Certificate in Advanced English** (Cambridge), **ZMP – Zentrale Mittelstufenprüfung** (Німеччина), **2 Unites du DELF** (Франція), **CELI 4 – Certificato di Conoscenza della Lingua Italiana, Livello 4** (Італія). Після закінчення цього курсу студент повинен розуміти висловлювання мовця, навіть якщо воно недбале (маємо на увазі недотримання норм сучасної літературної мови), коли синтаксичні зв'язки між словами нечіткі, вимагають здогадування; без особливих проблем розуміє телевізійні програми й кінофільми, довгі складні тексти – інформаційні й літературні, може розрізнити їхній стиль. Розуміє спеціальні статті й довгі технічні інструкції, навіть якщо вони не стосуються його вподобань; повинен точно формулювати думку і власне бачення проблеми, брати активну участь у розмові, бути в ній рівноправним партнером-дискутантом, при цьому може представити детальний опис складних питань і тем, розгорнути проблематику окремих питань і зробити правильні висновки. Студент повинен вичерпно висловлювати свої думки у прозорий, зрозумілий спосіб, у правильній формі, тобто правильно будувати речення, текст, а також досить широко й повно виражати власні бачення й погляди. Щодо писання: необхідно вміти детально висловити суть складної проблеми у формі листа, звіту або нарису, при цьому виділяти найважливіше, а також обов'язково уміти компонувати та писати різні види тексту відповідно до стильових різновидів літературної мови.

Рівень C2 (інші назви курсу – **Good User** (Рада Європи), **Upper Advanced (ALTE)**, **CPE – Certificate of proficiency in English** (Cambridge), **ZOP – Zentrale Oberstufenprüfung KDS** (Kleines Deutsch. Sprachdiplom) (Німеччина), **DALF complet Unites B1 a B4** (Франція), **CELI 5 – Certificato di Conoscenza della Lingua Italiana, Livello 5** (Італія). По завершенню цього курсу студент без жодних проблем розуміє кожен тип мовлення, „живу мову”, відтворену на носіях (CD, DVD, радіо, телебачення тощо), розпізнає певні діалекти цієї мови, навіть якщо темп мовлення швидкий, тобто максимально наближений до мовлення носія цієї мови, за умови, що він має час вслухатися; може прочитати усі без винятку форми писемного мовлення, включно з абстрактними, структурно й семантично складними текстами, такими, наприклад, як порадики, інструкції, наукові статті, літературні твори тощо. Студент може безпроблемно брати участь у дискусії, добре послуговується ідіоматичними

засобами мови, фразеологізмами; уміє висловлюватися виразно, вільно й точно передавати відтінки значень, а якщо навіть має проблеми з пошуком необхідної лексики, то може так змінити висловлювання, що інші цього не зауважать і загалом висловлювання матиме зміст. Опанувавши такий рівень вивчення іноземної мови, студент може описати будь-який предмет, подію, розповісти про них у відповідному стилі, стосовно до контексту / розмови, при цьому розповідь буде логічно, що допомагає адресатові запам'ятати найважливіші її моменти. Він повинен також уміти написати зв'язний, зрозумілий текст у певному стилі; текст може бути досить складним – звіт, стаття, у яких обов'язково порушується важлива проблема і є розгорнене пояснення цієї проблеми, при цьому студент логічно її обґрунтовує. Крім того, може написати анотацію і рецензію на роботу з окремої вузької спеціалізації або на літературний твір, добре розуміючи іронію у тексті, гру слів тощо.

Для того, щоб розвивати й удосконалювати знання й уміння студентів, вважаємо, що модель вибору мови, яка функціонує у Польщі, могла б стати прототипом або й взірцем для наслідування у вишах України. По-перше, вчити мову, яку обираєш сам, набагато цікавіше, по-друге, у викладача немає потреби додатково заохочувати студента, бо він свідомо робить власний вибір, по-третє, знаючи, що після завершення курсу можна не просто отримати залік чи іспит, але й підтвердити їх сертифікатом, студент має вагомий привід учитися. Додаткової ваги цьому документові додає та умова, що такий сертифікат, звичайно, визнається не лише окремим ВНЗ чи навіть країною, а він має визнання якщо не в усіх, то хоча б у більшості країн Європи та Америки. Таке усвідомлення студент має уже на початковому рівні свого навчання, бо знає чітко окреслені вимоги, має ідентифікований та узгоджений матеріал певного курсу, йому відомі загальні вимоги сертифікаційного іспиту. Такий поділ курсу включно із усіма вимогами повинен бути доступний і викладачеві, і студентові – у процесі навчання / викладання усі повинні рухатися до спільної мети, а саме – здобувати високі результати в опануванні іноземної мови.

-
1. Матеріали доступні з: <http://www.języki.pelnomocnik.uw.edu.pl>
  2. Матеріали доступні з: <http://www.coe.int>
  3. Матеріали доступні з: <http://moodle.come.uw.edu.pl>; www.dialang.org
  4. <http://www.szjo.uw.edu.pl>
  5. <http://www.studium.uw.edu.pl>

**LEARNING FOREIGN LANGUAGE IN POLAND:
YOUR CHOICE FOR THE FUTURE****Svitlana Romaniuk**

*Warsaw University,
Department of Applied Linguistic,
Szturmowa St. 4, 02-678 Warsaw, Poland
phone: 48 22 5534 252*

In the suggested article we analyzed a model of teaching foreign language, which applies at Warsaw University (Poland). Its structure corresponds with European suggestions and requirements in accordance with a Common European Framework of Reference for languages: learning, teaching, assessment worked out by the Council of Europe. We touched the issues how to teach and what needs to be a priority in teaching foreign language, how to achieve a level which is similar to the one in majority of European countries.

Key words: language courses, foreign languages, exam for certificate, level of teaching.

**ИЗУЧЕНИЕ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В ПОЛЬШЕ:
ВЗГЛЯД В БУДУЩЕЕ****Светлана Романюк**

*Варшавский университет,
факультет прикладной лингвистики,
кафедра украинистики,
ул. Штурмова, 4, 02-678 Варшава, Польша
тел.: 48 22 5534 252*

В статье проанализирована модель обучения иностранного языка, которая функционирует в Варшавском университете (Польша) и построена в соответствии с европейскими требованиями и предложениями, согласно A Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, предложены Советом Европы. Поднят вопрос, как учить и что должно стать приоритетом в обучении иностранных языков, как достичь уровня, общего и подобного тому, который существует в большинстве европейских стран.

Ключевые слова: языковые курсы, иностранные языки, сертификационный экзамен, уровень обучения, языковые компетенции.

Стаття надійшла до редколегії 10.02.2010

Прийнято до друку 12.04.2010